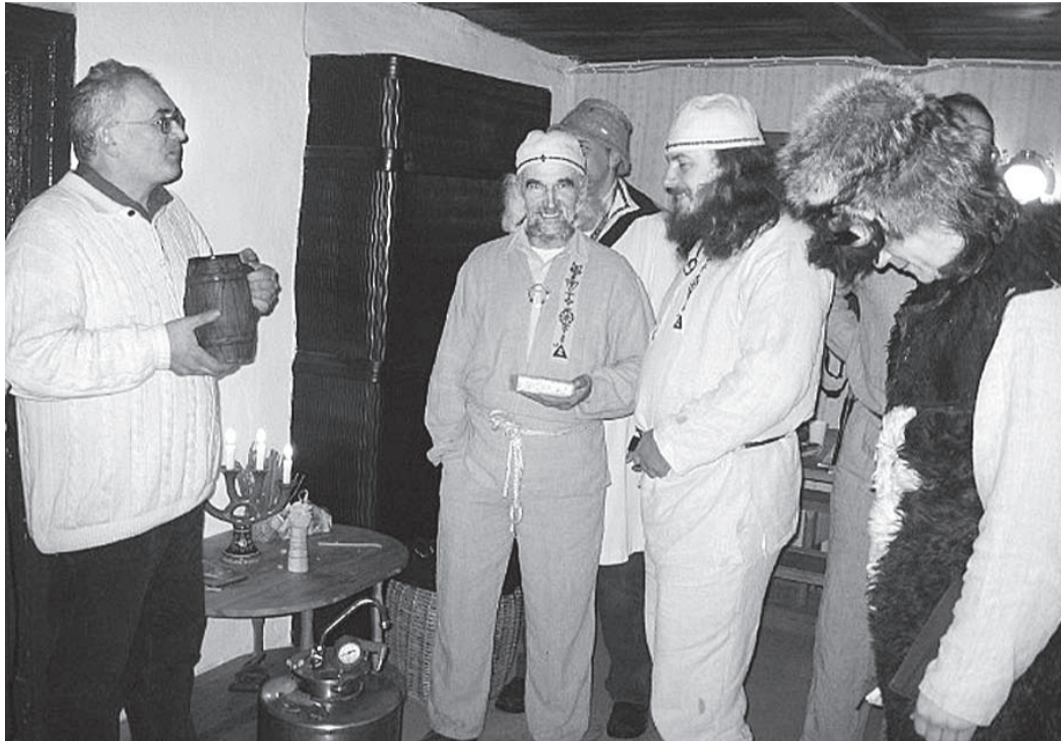

TALSIPÜHI

PAREMBAID SUUVÕ VAHETAMAS: Hõrna Aare ja Haanimiie. Nutovi Mirjami fotod

KOLLEDŽI NUURÕ: Katrin Raska ja Karoliina Kreintaal.

Kaks korda rohkem pühi!

Miks on Setomaal aasta esimesel kuul eriti tore elada? Aga seetõttu, et kõiki pühi saab ju topelt pidada, kirjutab peamiselt suviti Setomaal elav HELEN ALUMÄE.

Setomaal on tore elada — alles ühe kalendri jõulud peetud, uus aasta vastu võetud, ja siis hakkab kõik vana kalendri järgi otsast peale. Setodel on ju kõiki pühi kaks: uue ja vana kalendri järgi, ajavahe kaks nädalat, liikuvate pühade puhul on vahe ka liikuvam. Muudkui pidu peo otsa!

Jaanuarikuu kõige tähtsamad pühad on talsipühad — vana kalendri järgsed jõulupühad. Vana kalender ehk Juliuse kalender oli kristlikus läänemaailmas kasutusel kuni 1582. aastani, mil Gregorius XIII tegi kalendri kümne päeva võrra lühemaks (nüüdseks on vahe kasvanud kahenädalaseks). Petserimaal kasutati kuni esimese Eesti Vabariigi keskpaigani (1930. aastail) endiselt vana kalendrit, seetõttu on Setomaal paralleelkasutus siiani vähemalt osade pühade puhul säilinud. Vana kalendrit järgitakse eelkõige kirikus ja pühadel, uus kalender on aga ametlik ja üle — Eestilise mõjuga kirjutab «Setomaa» 13. jaanuari number.

Talsipühade traditsiooni lahutamatu osad on kirik, püha-

desai ja kristotamine. Kõigest sellest saab lugeda samast ajalehenumbri.

Kõige setopärasem talsipühade komme ongi vast kristotamine, mille kohta Andreas Kalkun on kirjutanud järgmist: «Kristotamine on 'tuu ku talsipühi üüse käre' elamisest elamiste pühikuulutaja'. Kristotaja' valmistõdi' inne värmilidsist paprist vai vanast sõglast kündle ümber var'okõnõ. Tuu oll' vesto, vai lõhi. Tarõh pühadsenulgha leivä' kristotaja' ilosahe ristimärki ette ja lauli' laulu, koh kuulutõdi, et Krõstus om sündünü'»

✕✕✕ **Setomaal on juba traditsiooniks saanud, et talsipühade laupäeval toimub Obinista seltsimajas suur ühine pidu.**

Setomaal on juba traditsiooniks saanud, et talsipühade laupäeval toimub Obinista seltsimajas suur ühine pidu. Nii selgi aastal ning «Setomaa» ajakirjanik Mirjam Nutov on sellest peost jaanilõpu lehenumbri humoorika ülevaate kirjutanud, võttes peomuljed kokku nõnda: «Ku pido lõppi ja ma jo kodotiil olli arudi hindä ette, õt säänest pito jo raha iist saai. Säänest pido, koh säilinud. Vana kalendrit järgitakse eelkõige kirikus ja pühadel, uus kalender on aga ametlik ja üle — Eestilise mõjuga kirjutab «Setomaa» 13. jaanuari number.

Talsipühade traditsiooni lahutamatu osad on kirik, püha-

desai ja kristotamine. Kõigest sellest saab lugeda samast ajalehenumbri.

Kõige setopärasem talsipühade komme ongi vast kristotamine, mille kohta Andreas Kalkun on kirjutanud järgmist: «Kristotamine on 'tuu ku talsipühi üüse käre' elamisest elamiste pühikuulutaja'. Kristotaja' valmistõdi' inne värmilidsist paprist vai vanast sõglast kündle ümber var'okõnõ. Tuu oll' vesto, vai lõhi. Tarõh pühadsenulgha leivä' kristotaja' ilosahe ristimärki ette ja lauli' laulu, koh kuulutõdi, et Krõstus om sündünü'»

Mõni päev hiljem said peomeeleolu kokku Setomaa vallavolikogude ja — valitsuste liikmed ning mitetuldusühingute esindajad, et vaadata tagasi möödunud aastale ja teha

plaane uueks aastaks. Setomaa Valdade Liidu juhataja esimees Margus Timmo rõhutas omavahelise suhtlemise tähtsust, et tekiks usaldus ja parem koostöö, sest usaldamatus ja omaette no-kitsemine on Setomaa suurimad arengupidurid.

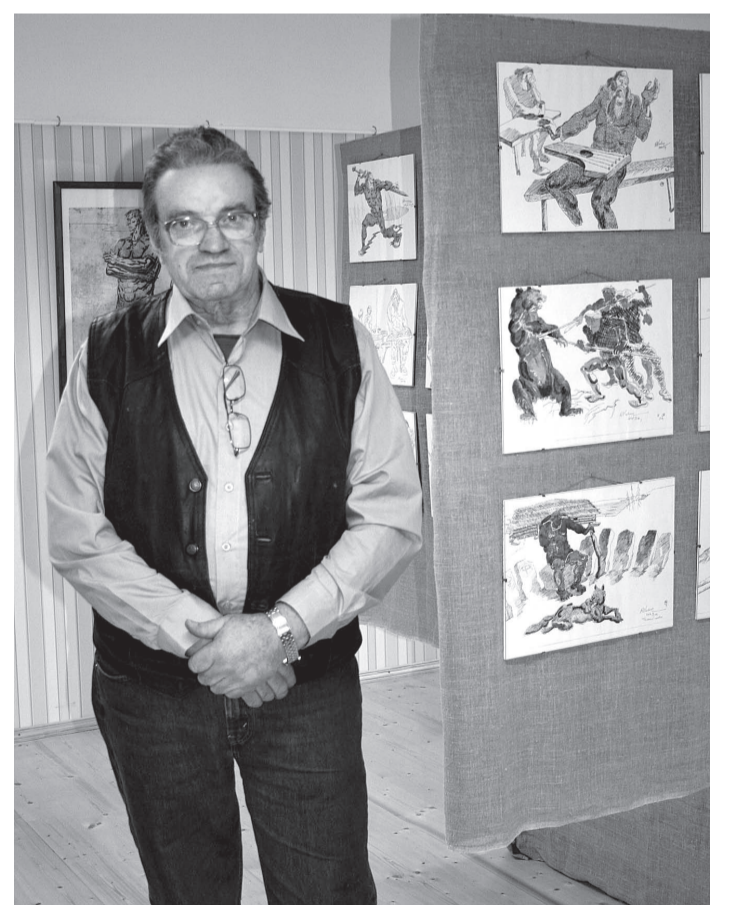
Uuele aastale kohane uus algus ootas 12 aktiivset Setomaa noort, kes Seto teatri noortestudio konkurssil kandideerisid ja jaan.is hooga õppustega pihta hakkasid. Noortestudiodist peaks välja kasvama Seto kuninglik pärimusteater ning loodame, et heade õpetajate Ain Mäeotsa, Merle Jäägeri ja Tanel Jonase käe all õppinud noored meid uuelgi aastal oma

lavastustega rõõmustavad.

Menutüki «Taarka» lavastaja Ain Mäeots ütles «Setomaale» antud intervjuus: «Ma eis märgota, õt tä om hää punt alustusõs. Muidoki tulõ tettä pallo tüüd, tä oll'algusõst pääl selge. Egä asaga om nii, õt ku tahat hääd tulemust saia, sõs tulõ kõvastõ tüüd tettä. A kõ tähtsämp om õks rõõm, rõõm piat olõma — ilmä rõõmulda saa — i midägi tetä.» Viil märk Ain är, õt ta parhilla luud tiatritrupp om ka taimõlavass, õt paari aastaka peräst olesi inemesi, kinkaga tetä peris Seto tiatri. Mäeots rõõmust, õt õnnõs om seto kultuurih pall'o märgouisi ni mõttit.

Aasta esimesse kuusse mahtus ka üks näituse avamine: 23. jaan. il avati Saatse Seto muuseumis kohaliku kunstniku Renaldo Veeberi juubelinäitus (70). Renaldo Veeber on skulptor, graafik ja Saatse Seto muuseumi juht, kelle looming on väga mitmekesine. Kõik tööd on väga isikupärased ja jõulised, mis kajastavad peamiselt inimeste tegevust, etnograafiat, filosoofilist arusaamist ümbrusest, sealhulgas Setomaa loodusest ja rahvast. Jaanilõpu «Setomaa» võib lugeda: «Renaldo Veeberi loomingu omapära ja eriline võlu on seotud tema isikuse omapäraga. Talle ei meeldi olla kuulua ja tuntud kunstnik. Ta on inimene, kes tunneb rõõmu väikestest asjadest, on pühendanud oma elu ja tegevuse kunstile, oma isa loodud muuseumile ja oma perele. Ta on rikas vaimu poolest ja rikastab meidki vaimselt oma loominguga.»

Kui jaan.ikuu ongi Setomaal üldiselt pidustuste ja uute algus-

KUNSTNIK JA TEMA LOOMING: Renaldo Veeber Saatse muuseumis. Muuseumi foto

te aeg, siis veidi oli mahti olla asine ka. Olulisematest otsustest võiks nimetada Meremäe vallavolikogu otsust lubada AS — le Põlva teed alustada Marinaova maardlas Pedaja dolokivi karjääris kaevandamist.

Teine oluline ametlik samm oli koostöökokkulepete sõlmimine Põlva maakonna ja Petseri rajooni vahel. «Üks konkreetsetest ettepanekutest puudutab kultuuri ja koolitus-

keskuse loomist Petseri linna. Keskuses saaksid toimuda ettevõtjate kohtumised. Ühtlasi saaks sellest seto kultuuri, keelt ja kombeid tutvustav keskus,» kirjutab «Setomaa». Samuti on Petseri rajooni pool tunduvalt huvi puhastusseadmete rajamise vastu, et muuta puhtamaks Piusa jõe alamjooksu ala. Petseri juhtidele pakub huvi ka Setomaani ulatava kultuuritee arendamine. ■